

MUSTAQIL TA'LIM SAMARADORLIGIDA TALABALAR UCHUN MO'ljALLANGAN KUN TARTIBI VA SPORTNING ROLI.

10.53885/edinres.2022.30.20.114

To'rayev Shuxratjon Farmonovich

BuxDU tayanch doktranti,

turaevshuxratjon@gmail.com

Maqolada oliy ta'limda ta'lim sifatini oshirishda, shuningdek, tahliliy tafakkuri rivojlangan, ijodkor, raqobatbardosh zamonaviy kadrlarni yetishtirishda to'g'ri yo'lga qo'yilgan mustaqil ta'lim va bu jarayonda kun tartibi hamda sportning muhim ahamiyati to'g'risida so'z boradi.

Kalit so'zlar: mustaqil ta'lim, yetuk mutaxassis, masofaviy ta'lim, sport, futbol, basketbol, tennis.

The article highlights the importance of independent education in improving the quality of education in higher education, as well as the development of analytical thinking, creative, competitive modern staff, and in this process, the agenda and the importance of sports.

Keywords: independent study, advanced specialist, distance learning, sports, football, basketball, tennis.

В статье подчеркивается важность самостоятельного обучения в повышении качества образования в высшей школе, а также развитие аналитического мышления, творческих, конкурентоспособных современных кадров, и в этом процессе на повестку дня и значение спорта выходит слово.

Ключевые слова: самостоятельная работа, продвинутый специалист, дистанционное обучение, спорт, футбол, баскетбол, теннис.

Rivojlanayotgan dunyoda hal qilinishi kerak bo'lgan har bir masala o'zining yangicha yUECHIMLARI bilan murakkab va diqqatga sazovordir. Endilikda, oliy ta'lim tizimi ham o'z oldiga faqat mutaxassisligi bo'yicha chuqur ilmga ega bo'lgan kadrlarni yetishtirib berish vazifasigina qo'yolmas ekan, jamiyat har tomonlama rivojlanib yuksak maqsadlariga erishishi uchun zamonaviy kadrlardan talab qilinadigan qo'shimcha xususiyatlar ham bor ekan, "yetuk kadr" hatto "yetuk mutaxassis" tushunchalari ham o'z mohiyatini biroz o'zgartiradi, yangilaydi. Bu xususiyatlarning eng asosiy lari esa zamonaviy mutaxassislar qabul qilingan axborotlarni o'zining rivojlangan tahliliy tafakkuri orqali mustaqil tahlil qilish, saralash va sara axborotlarni ilm-fan rivoji, yurt ravnaqi, xalq farovonligi uchun ishlata bilishidir. Bu maqsadga erishishning to'g'ridan to'g'ri va asosiy yo'llaridan biri esa ta'lim tizimidagi, ayniqsa, oliy ta'lim tizimidagi har bir bo'g'inning mustaqil ta'limning ahamiyatini chuqur his qilishi va mustaqil ta'limni to'g'ri tashkil qilinishi uchun yuqori ma'suliyat bilan yondashishidir. Deyarli har bir sohada ko'plab o'quv va ilmiy adabiyotlar o'zbek yoki boshqa tillarda anchagina bo'lishi bilan birgalikda har bir sohada ma'lumotlar yanada ko'payib borayotgan hamda har bir talabada internet tizimidan foydalanish imkoni bo'lgan bir davrda mustaqil ta'lim butun boshli ta'lim jarayoning eng muhim qismiga aylanishi kerak [2]. O'z-o'zidan, o'qituvchilarning ham eng asosiy vazifasi mustaqil ta'limni to'g'ri tashkillashtirish, boshqarish va nazorat qilish bo'lishi kerak. Xo'sh, mustaqil ta'lim nima va u qanday tashkillashtirilishi kerak?

Mustaqil ta'lim – muayyan fandan o'quv dasturida belgilangan hamda talaba tomonidan o'zlashtirilishi lozim bo'lgan bilim va talabada shakllanishi kerak bo'lgan ko'nikma va malakaga qaratilgan ta'lim shakllaridan biri bo'lib, o'qituvchi maslahati va tavsiyalari asosida asosan auditoriyadan tashqarida bajariladi [3].

Talabalar mustaqil ta'limidan asosiy maqsadlar quyidagilardan iborat: talaba

- yangi bilimlarni mustaqil tarzda puxta o'zlashtirish ko'nikmasiga ega bo'lishi;
- kerakli ma'lumotlarni izlab topish, o'rganishning qulay usullari va vositalarini aniqlay olish ko'nikmasiga ega bo'lishi;
- axborot manbalari va manzillaridan samarali foydalanishi;
- internet tarmog'idan samarali foydalanishi;
- topshiriqlarni bajarishda tizimli va ijodiy yondashishi;
 - o'quv va ilmiy adabiyotlaridan mustaqil holda ilmiy axborotlarni o'qib bilishi;
 - amaliy mashg'ulotlarda mustaqil bajarish uchun berilgan amaliy topshiriq (mustaqil ish) larni bajarishi va mustaqil ishlarni mas'ul o'qituvchi va guruh talabalari o'rtasida himoya qila bilishi kerak va h.k. [4].

Albatta, biror sohaga har qanday yuqori samarali bo'lgan yangicha ishlash tizimi kirib kelar ekan bu jarayon to'g'ri tashkillashtirilmasa, bu tizimni sohaga tadbiiq qilish uchun zaruriy sharoitlar yaratilmasa, sohada hech qachon va hech qanday ijodiy rivojlanish bo'lmaydi [1]. Mustaqil ta'lim

Hozirgi taraqqiyot bosqichida jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlarini tashkil qilishning istiqbollari: muammo va yechimlar. Xalqaro miqyosidagi ilmiy amaliy-anjuman. 2022 yil 28-29 aprel

talabalarga juda ko'p imkoniyatlar beradi, biroq bu qulayliklar, imkoniyatlar suiste'mol qilinsa, kun tartibiga amal qilinmasa, tanani sport bilan chiniqtirishga vaqt ajratilmasa ko'plab muammolar kelib chiqishi bilan birgalikda ta'lim samaradorligi ham pasayib ketadi. Shuning uchun, talabalarda birinchi navbatda ilmiy asoslangan qat'iy kun tartibi hamda bu kun tartibi tarkibida sport-sog'lomlashtirish mashg'ulotlari bo'lishi kerak. **Qaysi yo'nalish talabasi bo'lishidan qat'iy nazar, talabalarda mashg'ulotlar orasida dam olish, to'g'ri ovqatlanish madaniyati hamda faoliyatiga ijobiy ta'sir qiladigan darajada, me'yorda sport bilan shug'ullanish tushunchasi va xohishi bo'lishi shart.**

Shu bilan birga har bir soha vakili kasbiy majburiyatlari hamda tanasining individual xususiyatlaridan kelib chiqib qaysi sport turi bilan ko'proq shug'ullanishi kerakligiga albatta qiziqadi, biroq tajribali mutaxassis tavsiyasini olsagina ishonch bilan kun tartibiga o'sha sport turini qo'shadi. Shuning uchun bir nechta ommabop sport turlari va ularning xususiyatlariga to'xtalsak:

- Futbol - insonlar orasida hamkorlik, jamoa bo'lib ishlash xususiyatlarini rivojlantirishga xizmat qiluvchi jamoaviy sport turi bo'lib, soha vakillariga kasbiy faoliyatda intizomli bo'lishni o'rgatadi. Shuning uchun bu sport turi hamkorlikda ishlanadigan kasblar (masalan, antropologlar yoki texnologlar) uchun ahamiyatliroq.

- Basketbol – “yonma-yon yugurish, sakrash va uloqtirish” dan ko'rinib turibdiki, bu sport turi ko'proq kurashuvchanlikka o'rgatadi. Sog'lom raqobat muhitida tadbirkorlar uchun bu sport turi bilan shug'ullanish ayni muddao.

- Tennis – tezlikka asoslanishi nuqtai nazaridan matematik va informatiklar uchun eng kerakli sport turlaridan biri. Qolaversa, tennis koptogining o'yinchilar ko'zidan muntazam har xil masofada bo'lishi bu ko'rish qobiliyatining rivojlanishi uchun eng foydali jarayon hisoblanadi. Bu nuqtai nazardan esa, matematik va informatiklar bilan birgalikda kompyuter bilan muntazam ishlaydigan barcha kasb egalari shug'ullansa maqsadga muvofiq bo'ladi.

- Sprint-yugurish – bu sport turi tanadagi yog'larni tez eritish uchun eng maqbul yo'l ekan, demak, ortiqcha vaznga ega barcha bu sport turi bilan shug'ullanishi kerak deb o'ylaymiz va h.k.

Eng muhimi, barcha sport turlarida umumiy – yurak ishini faollashtirish va tanani chiniqtirish xususiyati mavjudligi uchun juda foydalidir.

Xulosa qilib aytganda, OTM larida mustaqil ta'limga asosiy e'tiborni qaratish zamon talabi. Masofaviy ta'limni rivojlantirish esa zamon imkoniyati va ayni paytda zamona majburiyati. Biz talabalar o'z faoliyatlarini mustaqil tashkil qilishlariga o'rgatib borishimiz kerak. Kun tartibini shakllantirishlariga yordam berishimiz hamda bunga amal qilishga o'rgatishimiz kerak. Shunda ularning faoliyati samariloq bo'ladi va kerakli natijalarga erishiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 20 - apreldagi “Oliy ta'lim tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida” PQ-2909-son qarori.
2. Turaev Shukhratjon. The role of independent education in teaching physics. Society and innovations Special Issue -12(2021). 115-121.
3. Siddik Kakhkharovich Kakhkharov, Shukhratjon Farmonovich Turaev, (2021). Pedagogical and Psychological Aspekts Of Independent Education. The American Journal of Social Science and Education Innovations, 3(05) 240-246.
4. H.H.Rahmatov, L.T.Ochilova Mustaqil ta'lim: topshiriq va tavsiyalar (Boshlang'ich ta'lim, sport-tarbiyaviy ish yo'nalishi talabalariga o'qitiladigan “matematika” fani bo'yicha).
5. Karomatovich I. A. PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL SUPPORT OF YOUNG TEAM ATHLETES //Web of Scientist: International Scientific Research Journal. – 2022. – T. 3. – №. 02. – C. 1011-1016.
6. Ibragimov A. K. DEVELOPING THE PROFESSIONAL COMPETENCE OF TEACHERS AS A PEDAGOGICAL PROBLEM //E-Conference Globe. – 2021. – C. 333-338.
7. Karomatovich I. A. METHODS OF TEACHING CHILDREN FOR MOVEMENT ACTIVITIES IN THE PROCESS OF PHYSICAL EDUCATION //Web of Scientist: International Scientific Research Journal. – 2022. – T. 3. – №. 1. – C. 242-249.
8. Ibragimov A. K. Catalog of training tasks for training special endurance of young girl handball players. Academicia: An International Multidisciplinary Research Journal. Year: 2020, Volume: 10, Issue: 11. P: 486-492. DOI: 10.5958/2249-7137.2020. 01410. X.
9. Narzullayev, Farrux. "Qizlar sporti yo'nalishi bo'yicha tahsil olayotgan qizlarning yengil atletika darslarida kuch siaftlarini rivojlantirishning pedagogik asoslari." *ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz)* 1.1 (2020).

Hozirgi taraqqiyot bosqichida jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlarini tashkil qilishning istiqbollari: muammo va yechimlar. Xalqaro miqyosidagi ilmiy amaliy-anjuman. 2022 yil 28-29 aprel

10. Ashrapovich, N. F. (2021). Determination of physical development of primary school students through national movement games. *Middle European Scientific Bulletin*, 11.
11. Ashrapovich, N. F. (2022). FORMS OF CONTROL OVER THE PROFESSIONAL AND PEDAGOGICAL ACTIVITY OF THE TRAINER AND ITS PEDAGOGICAL SIGNIFICANCE. *Web of Scientist: International Scientific Research Journal*, 3(1), 372-379.
12. Narzullayev, Farrux Ashrapovich, and Dinara Olimovna Begimkulova. "Sport psixodiagnostikasi fanini o'qitishda ta'lim texnologiyalardan foydalanishning o'ziga xos xususiyatlari." *Science and Education* 3.4 (2022): 1724-1730.
13. Nematovich K. S. Abdueva Sitorabonu Savridin kizi, Fatullayeva Muazzam Azimovna, Kurbanov Shukhrat Kuldoshevich. Using of innovation terms in physical education and sport lessons and their social and educational features //Journal of Critical Reviews. doi. – T. 10. – C. 470-471.
14. Abdueva S. S. Q. Determining the speed and strength of 14-15 year old handball players in jumping //ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal. – 2020. – T. 10. – №. 11. – C. 1212-1220.
15. Abdueva S. S., Khurbonov S., Sabirova N. Evolution of physical performance and techniques of handball girls aged 11-12 //International Journal of Advanced Research in Science, Engineering and Technology (IJARSET). – 2019.
16. Abdueva S. S. Activities that increase children's interest in the sport of handball //Innovatsionnoerazvitienauki I obrozovaniemejdunarodnayanauchno-prakticheskayakonferensiya. – 2020.
17. Rasulovna S. N. THE PLACE OF PHYSICAL TRAINING AND SPORTS IN THE LIFE OF SCHOOL STUDENTS //Web of Scientist: International Scientific Research Journal. – 2021. – T. 2. – №. 04. – C. 306-312.
18. Rasulovna S. N. TOOLS FOR DEVELOPING SPECIAL PHYSICAL TRAINING AND PHYSICAL QUALITIES IN SPORTS GAMES //E-Conference Globe. – 2021. – C. 299-305.
19. Sabirova Nasiba Rasulovna. Basics and Advantages of Individual Training to Increase Technical and Tactical Training of Basketball Players. AMERICAN JOURNAL OF SOCIAL AND HUMANITARIAN RESEARCH. ISSN: 2690-9626 Vol.3, No 1, 2022
- 20.
21. Akmalovich, D. B., Khalilovich, T. M., Rasulovna, S. N., & Savrievich, F. F. (2020). Psychological impact of football games to the formation of individuality of the student. *Journal of Critical Reviews*, 7(6), 466-469.
22. Сабирова Н. Р. Значение физической культуры в современном обществе //Проблемы педагогики. – 2020. – №. 6 (51).
23. Усмонов, Ш. Х., Самадов, С. С., & Фармонов, А. Ч. (2021). Физкультурно-спортивные интересы и мотивационные установки студентов. *Вопросы науки и образования*, (4), 129.
24. Xujamurodovich, U. S. (2022). CORRECTIONS IN JUMPING IN THE DEFENSIVE BLOCK AGAINST AN OPPONENT IN VOLLEYBALL. *Web of Scientist: International Scientific Research Journal*, 3(1), 442-450.
25. Azimovna F. M. The quality assessment technology and development techniques in volleyball players //Web of Scientist: International Scientific Research Journal. – 2021. – T. 2. – №. 04. – C. 242-248.
26. Azimovna F. M. et al. Educational importance of physical education, sports and health measures in higher educational institutions //E-Conference Globe. – 2021. – C. 321-325.
27. Azimovna F. M. Formation of spiritual and moral values of pupils in physical education lessons //Asian Journal of Multidimensional Research (AJMR). – 2020. – T. 9. – №. 11. – C. 99-103.
28. Nematovich K. S. Abdueva Sitorabonu Savridin kizi, Fatullayeva Muazzam Azimovna, Kurbanov Shukhrat Kuldoshevich. Using of innovation terms in physical education and sport lessons and their social and educational features //Journal of Critical Reviews. doi. – T. 10. – C. 470-471.
29. Салимов, Г. М., Дустов, Б. А., Фарманов, У. А., & Рахмонов, Р. Р. (2020). Показатели констатирующего этапа экспериментальной работы по физическому развитию учеников 7-10 лет общеобразовательных организаций Узбекистана. *Педагогическое образование и наука*, (1), 91-97.
- 30.